

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 1. kesäkuuta 2017
(OR. en)

9481/17

Toimielinten välinen asia:
2008/0140 (CNS)

SOC 413
ANTIDISCRIM 27
JAI 520
MI 437
FREMP 66

SELVITYS

Lähtettäjä: Puheenjohtajavaltio
Vastaanottaja: Pysyvien edustajien komitea (Coreper I) / Neuvosto

Ed. asiak. nro: 9288/17 SOC 375 ANTIDISCRIM 23 JAI 473 MI 427 FREMP 61
Kom:n asiak. nro: 11531/08 SOC 411 JAI 368 MI 246 - COM(2008) 426 final

Asia: Ehdotus neuvoston direktiiviksi uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta
– Tilanneselvitys

I JOHDANTO

Komissio antoi 2. heinäkuuta 2008 ehdotuksen neuvoston direktiiviksi, jonka tarkoituksena on ulottaa uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän suoja työelämän ulkopuolelle. Ehdotuksella täydennetään nykyistä EY-lainsäädäntöä¹ tällä alalla, ja ehdotetussa yhdenvertaista kohtelua koskevalla horisontaalisella direktiivillä kiellettäisiin edellä mainituista syistä johtuva syrjintä seuraavilla aloilla: sosiaalinen suojele, mukaan lukien sosiaaliturva ja terveydenhuolto, koulutus sekä tavaroiden ja palvelujen saatavuus, asuminen mukaan lukien.

¹ Erityisesti neuvoston direktiivejä 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY.

Valtuuskuntien suuri enemmistö on suhtautunut ehdotukseen periaatteessa myönteisesti, ja monet kannattivat sitä, että ehdotuksella pyritään täydentämään nykyistä oikeudellista kehystä käsittelemällä horisontaalisesti kaikkia neljää syrjintäperustetta.

Useimmat valtuuskunnat ovat vahvistaneet yhdenvertaisen kohtelun edistämisen merkityksen EU:n yhteisenä sosiaalisena arvona. Useat valtuuskunnat ovat erityisesti painottaneet ehdotuksen merkitystä vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen (vammaisyleissopimuksen) täytäntöönpanossa. Jotkin valtuuskunnat olisivat kuitenkin toivoneet kunnianhimoisempia säännöksiä vammaisuudesta.

Tietyt syrjinnän torjunnan merkitystä korostavat valtuuskunnat ovat kuitenkin aiemmin asettaneet kyseenalaiseksi komission ehdotuksen tarpeellisuuden ja katsoneet, että ehdotus loukkaa tietyissä kysymyksissä kansallista toimivaltaa ja on ristiriidassa toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden kanssa. Tietyt valtuuskunnat vastustavat edelleen sosiaalisen suojelun ja koulutuksen sisällyttämistä soveltamisalaan. Kaksi valtuuskuntaa on pitänyt voimassa yleisvaraumat.

Eräät valtuuskunnat ovat pyytäneet selvennyksiä ja ilmaisseet huolensa, jotka liittyvät erityisesti oikeusvarmuuden puutteeseen, toimivallan jakoon, ehdotuksen käytännön vaikutuksiin sekä taloudellisiin ja oikeusvaikutuksiin.

Tällä hetkellä kaikilla valtuuskunnilla on voimassa yleinen tarkasteluvarauma ehdotukseen. CZ, DK, MT ja UK ovat pitäneet voimassa parlamentaariset tarkasteluvaraumat. Komissio on vahvistanut pitäytyvänsä edelleen alkuperäisessä ehdotuksessaan ja pitänyt voimassa tarkasteluvarauman mahdollisiin muutoksiin.

Euroopan parlamentti antoi kuulemismenettelyn mukaisen lausuntonsa 2. huhtikuuta 2009². Lissabonin sopimuksen tultua voimaan 1. joulukuuta 2009 ehdotus kuuluu nyt Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 19 artiklan soveltamisalaan. Kyseinen artikla edellyttää neuvoston yksimielisyyttä ja sitä edeltävää Euroopan parlamentin *hyväksyntää*.

II EHDOTUKSEN KÄSITTELY NEUVOSTOSSA MALTAN PUHEENJOHTAJAKAUDELLA

Sosiaalityöryhmä jatkoi ehdotuksen käsittelyä³ kahden puheenjohtajavaltion tekstiehdotuksen pohjalta⁴.

Työryhmä käsitteli erityisesti seuraavia pääkohtia:

a) Uusi johdanto-osan kappale, joka käsittelee sukupuoleen tai sukupuoli-identiteettiin perustuvaa syrjintää lisätekijänä (johdanto-osan kappale 12 ab)

Puheenjohtajavaltio ilmoitti, että tällä muutoksella ei pyritä laajentamaan direktiiviehdotuksen soveltamisalaa vaan toteamaan se tosiasia, että uskonnon tai vakaumuksen, vammaisuuden, iän tai seksuaalisen suuntautumisen perusteella tapahtuvaa syrjintää voisi pahentaa sukupuoleen tai sukupuoli-identiteettiin perustuva syrjintä.

Jotkut valtuuskunnat kyseenalaistivat muutoksen tarkoituksen ja kysyivät, miten kysymystä käsiteltäisiin tekstin operatiivisessa osassa. Yksi valtuuskunta ehdotti tämän viittauksen sisällyttämistä johdanto-osan 13 kappaleeseen. Useat valtuuskunnat kannattivat muutoksen perimmäistä tarkoitusta, mutta ehdottivat, että viitattaisiin moninkertaiseen syrjintään yleisellä tasolla sen sijaan, että mainitaan erikseen tiettyjen syrjintäperusteiden yhdistelmä. Puheenjohtajavaltio valitsi jälkimmäisen ehdotuksen.

² Ks. asiak. A6-0149/2009. Viime vaaleissa valittu parlamentti on nimittänyt esittelijäksi Ulrike Lunacekin (AT / kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta (LIBE) / Vihreät / Euroopan vapaa allianssi -ryhmä).

³ Kokoukset pidettiin 20. tammikuuta ja 22. toukokuuta.

⁴ Ks. asiakirjat 15603/16 ja 7202/17.

b) **Moninkertainen syrjintä (johdanto-osan 12, 12 ab ja 21 kappale sekä 2 artiklan 2 kohdan a ja b alakohta)**

Puheenjohtajavaltio pyrki tekstiehdotuksissaan selventämään moninkertaiseen syrjintään liittyvää kysymystä ja totesi, että ehdotuksen kattamiin syihin perustuvaa syrjintää voi esiintyä myös *samanaikaisesti* rotuun tai etniseen alkuperään ja kansalaisuuteen sekä sukupuoleen ja sukupuoli-identiteettiin perustuvan syrjinnän kanssa. Puheenjohtajavaltio lisäsi tekstin, jossa selitetään, että positiivista erityiskohtelua voitaisiin soveltaa myös ryhmään henkilöitä, joilla on *yhdistelmä* uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen liittyviä ominaisuuksia.

Monet valtuuskunnat kannattivat moninkertaisen syrjinnän lisäämistä tekstiin. Toiset eivät kuitenkaan olleet sen kannalla. Komissio kannatti moninkertaisen syrjinnän lisäämistä, kunhan se tehdään johdonmukaisesti. Lisäksi komissio yhtyi erään valtuuskunnan huomautukseen siitä, että tekstissä ei pitäisi mainita direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jääviä syrjintäperusteita, ja kannatti sen sijaan yleistä viittausta tämän direktiivin ulkopuolelle jääviin perusteisiin.

c) **Syrjintä, joka perustuu kanssakäymiseen tiettyjen henkilöiden oikeuksien suojelemiseen keskittyvän järjestön kanssa (johdanto-osan 12 a kappale)**

Puheenjohtajavaltio lisäsi johdanto-osan 12 a kappaleeseen säännöksen niiden henkilöiden suojelemisesta, jotka kärsivät syrjinnästä, joka perustuu heidän kanssakäymiseensä tai oletettuun kanssakäymiseensä tiettyä uskontoa tai vakaumusta tunnustavien henkilöiden, vammaisten henkilöiden, tietynikäisten tai tiettyä seksuaalista suuntautumista edustavien henkilöiden oikeuksien edistämiseen keskittyvien järjestöjen kanssa.

Monet valtuuskunnat kannattivat muutosta, yksi valtuuskunta ei voinut hyväksyä sitä ja jotkut katsoivat, että muutosta on tarkasteltava lähemmin.

d) **Soveltamisala (pakollisten lisäeläkejärjestelmien nimenomainen lisääminen, johdanto-osan 17 b kappale ja 3 artiklan 1 kohdan a alakohta)**

Puheenjohtajavaltio selkeytti sanamuotoa tekstiehdotuksissaan mainitsemalla nimenomaisesti, että syrjäntäkieltoa sovelletaan, kun kyseessä on "sosiaalisen suojelun saatavuus siltä osin kuin se liittyy sosiaaliturvaan, sosiaaliapuun, sosiaaliseen asuntotarjontaan ja terveydenhuoltoon, *mukaan lukien pakolliset lisäeläkejärjestelmät*".

Osa valtuuskunnista puolsi pakollisia lisäeläkejärjestelmiä koskevan viittauksen poistamista, koska soveltamisala on sellaisenaan selkeä eikä näitä järjestelmiä ole tarpeen mainita erikseen.

Puheenjohtajavaltio lisäsi myös johdanto-osaan viittaukseen asiaan C-267/06 (*Tadao Maruko*), jonka yhteydessä yhteisöjen tuomioistuin tunnusti seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän olemassaolon.

Monet valtuuskunnat ja komissio katsoivat, että viittaus asiaan C-267/06 ei ole tarkoituksenmukainen, koska kyseinen asia koskee sosiaaliturvan sijasta työeläkejärjestelmiä (jotka kuuluvat direktiivin 2000/78/EY soveltamisalaan) ja sen mainitseminen johdanto-osan kappaleessa voisi olla harhaanjohtavaa.

d) **Siviilisäädystä riippuvat lailliset etuudet (johdanto-osan 17 h kappale)**

Puheenjohtajavaltio mukautti tekstiä siten, että se kattaisi myös samaa sukupuolta olevien parien syrjinnän myönnettäessä siviilisäädystä riippuvia etuuksia. Ehdotetusta muutoksesta esitettiin toisistaan poikkeavia näkemyksiä.

e) **"Luonnolliset tai oikeushenkilöt" (johdanto-osan 17 ga kappale)**

Puheenjohtajavaltio muutti johdanto-osan 17 ga kappaletta seuraavasti: "Kaikilla henkilöillä, *olivatpa he sitten luonnollisia tai oikeushenkilöitä*, on vapaus tehdä sopimuksia ...". Työryhmä kannatti tätä muutosta.

III RATKAISEMATTA OLEVAT KYSYMYKSET

Keskusteluja on vielä käytävä edellä esitetyistä kysymyksistä ja muista avoinna olevista kysymyksistä, joihin kuuluvat esimerkiksi

- direktiivin soveltamisala, koska tietyt valtuuskunnat vastustavat sosiaalisen suojelun ja koulutuksen sisällyttämistä siihen;
- toimivallan jaon ja toissijaisuuden muut näkökohdat; ja
- oikeusvarmuus, joka koskee direktiivillä vahvistettavia velvoitteita.

Lisää yksityiskohtaista tietoa valtuuskuntien kannoista on saatavissa asiakirjoista 5428/17 ja 9288/17.

IV LOPUKSI

Maltan puheenjohtajakaudella käsitellyissä asioissa on selkeästi edistytty. Vielä on kuitenkin käytävä poliittisia keskusteluja vaadittavan yksimielisyyden saavuttamiseksi neuvostossa.